

ROMÂNIA LITERARĂ

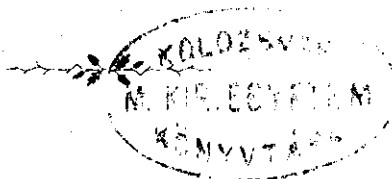
APARE ODATA PE LUNA

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ :
D. Doctor C. Chabudeanu

PARTEA LITERARĂ :
D. Corneliu V. Botez

SUMARUL :

<i>În călătoria din Siberia</i>	de Ed. M. Adamski
<i>În răspuns</i>	de V. Alexandri
<i>Prefațio (poesie)</i>	de Corneliu Botez
<i>În cerciumărcasa.</i>	de I. Crinescu
<i>În preceput (poesie)</i>	de Al. Rădulescu Mariu
<i>În călător.</i>	de Sigmand Mayer
<i>Femei (poesie).</i>	de I. Livescu
<i>Parul alb al Mariei Antoaneta (med. literară)</i>	de dr. C. Chabudénu
<i>P'acelaș drum (poesie)</i>	de Dem. Constantinescu
<i>Decețiune</i>	de Maria Rădulescu
<i>Cronica.</i>	de Corbo
<i>O istorie a dreptului Român (critică)</i>	de C. A. P.
<i>Rămii (poesie)</i>	de Em. C. Severini
<i>Calculul căderii Pascalui (sect. matematicelor).</i>	de I. Otescu

BUCURESCI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

51 Strada Sfinților, 51

Comitetul Societății „România Literară”

Președinte de onoare	VASILE ALEXANDRI
Președinte activ ”	Doctor C. CHABUDEANU
Director.	VICTOR C. RADOVICI
Secretar.	ED. M. ADAMSKI
	IOAN I. LIVESCU

Colaboratori :

V. Alexandri, Dr. Chabudeanu, C. Botez, I. Otescu, C. Dumbrăveanu, I. Crinescu, Dumitru Constantinescu, Al. Rădulescu Mariu, L. Collescu, S. Mayer, C. A. Panaitescu, Em. C. Severini, A. Ganea, Maria Rădulescu etc. etc.

Manuscrisele trimise nu se mai înapoiază.

Cela ce primește două numere consecutive, se consideră de noi ca abonat.

ROMÂNIA LITERARĂ

APARE ODATA PE LUNA

Fuga din Siberia

D-lică Dr. Cabuleanu

Dacă, acum mai bine de două veacuri, Inchiziția Spaniolă, prin cruzimile ei, respindise spaima și teroarea în inimile tuturor, dacă Inchisitorii Veneții, ca să se mițue de oamenii plini de dorul libertății, făceau ca orî ce strigăte de protestare să s'amestece într'un lung suspin, cu suspinele spumegosului Orfano, care înghițea în liniștital ei aline nenorocitele victime, nu'i mai puțin adevărat, că acele orori, cu mai multă sălbătăcie, se săvîrșesc ađi din partea celor care au îngenuachiat Polonia, din partea celor care din frumoasa Varșovie au făcut o mare de sînge.

Pînsetul amar al deportaților Poloni, până la ucehile noastre n'ajung, dar dureroase-s vaetele lor, dureroasă'i lungă lor agouie, căci a te porni către Siberia, vra să ăică, pentru eternitate a te inmormînta de viu.

Tristă era soarta Emigraților Poloni în anul 1862, după evenimeatele sîngeroase, petrecute în Varșovia sub Constantin Nicolăevici,

care din Polonia ce încă se mai sbătea, făcea o provincie muscălească.

Eram tînăr pe-atunci și în creerul meu ferbea gîndul și pofta de mîntuire, care preocupa pe toți tinerii Poloni.

Făcurăm o conjurațiune tainică, care repede descoperindu-se, avu de urmare un *Czarski Ukaz* care hotăra destinele noastre, ordonînd transportarea în Siberia.

Siberia! Cuvînt înfiorător și mai sinistru încă pentru cei 400 de inși tineri, ale căror oase aveau să zacă învalite de zăpadă și uitare, neplînsu de nimî după un cuvînt al Țarului.

Și ne legaseră în feare numai cum Muscalii sciu: cătușa ce strîngea mîna unuia, c împreuna lanțul, cu cătușa ce strîngea piciorul celuiilalt.

Înainte și înapoca noastră trei sotniî de Cazaci îngrozitori, avînd o înfătoșare teribilă cum a arătat bine și Alexandru în *Pohod na Sibir* mergeau călări.

Și dacă am fost pornit prin August, am bătut 4 luni drum fără popas, intrînd în o iarnă din cele mai grele din câte am cunoscut vr'o dată, când îngheța sîngele în vine, când îngheța cuvîntul pe buzele fie căruia, încrețite într'un amar blestem.

O cât de adevărat și de frumos s'a întrebat Alexandri :

*Dar unde merge acest Popor
Ce nu mai are 'n lume,
Nici o sperare 'n viitor,
Nici patrie, nici nume?
Se duce șters dintre cei vii,
Să moară prin pustii.*

Cu pumnii înceleați ori amenințători către cer, mergeam tot înainte și mulți cădeau și dacă cădeau nu se mai ridicau, căci obiceiul Muscalului era ca să-l omoare iute pe acela care nu mai putea înainta. Îndărătul nostru nu se mai zărea nimic de cât zăpada cea albă și lucie însemnată cu pete mari și roșii de sînge. Numai Crivêțul cel aspru plîngea cu lungi hohote pe pustii.

Nici pe jumătate din căți plecam din Varșovia nu mai eram, când am ajuns la *Peter Pavlos Kaca*, fortăreață ce avea să ne cu-

prindă de vii, ca un sieri uriaș, al cărui acoperiș era cerul, însă nu cerul dulce al Poloniei, ci un cer prevestitor a moarte, întunecat și sur.

Și când am intrat, fie care escortat de câte doi jandarmi, în celele noastre, groaza ne strânse inima și ne opri în loc în mărmuriți.

În niște pivnițe umede și negre, în care soarele nici o dată nu și-a rătăcit o singură rază, munceau, dormeau, se hodieau legați veșnic de o roabă de carat, niște făpturi omenești, niște spectre slabe și subțiri cu fețe uscate și vinete, așa că deosebindu'i la lumină din întunericul orb în care zăceau și se păreau niște strigoii, acești martiri cu privirea suferindă, ca și noi odată de tineri și de cu viață 'n ei.

Mă umplu lacrimile. Îi priveam parcă încă călătorind prin zăpețile înalte către locul funest, parcă mă vedeam și pe mine între ei, simțeam o jale negrăită și scoteam un duios oftat când mă gândeam că aci vor putrezii și oasele mele.

Mîncarea noastră era o piine neagră, gronțoroasă și tare (*Razovei hlep*) și o oca de apă.

La sărbători mari ni se dădea o porțiune de carne cu borș (*Gaviadina*).

Ne învinse descurajarea din primele zile fără a visa că mîntuirea cător-va din noi se va arăta în curînd.

Isbucni în fortăreață un foc îngrozitor, care începuse să încingă repede toate clădirile de prin prejur și amenințau ruinele s'acopere sub pămîntele noastre, înabușindu-ne acolo de vii.

Furăm peste o sută ursiți a fi transportați în altă gubernie, la *Ecatrinos lavskaea*.

Pe drum. Eram mulți cu ruble și începu să ne muncească ideea de scăpare.

Era prin Ianuar. Și am fost mers o lună și jumătate sub un frig extrem, care îngheța ori-ce suflare, care lăsa în urmă corpuri înghețate, repede acoperite de nămeții cari curgeau fără încetare.

Cazacii cei fioroși atîta grije aveau, să însemne înt. o condică groasă numele celor cari expirau cu numele Poloniei pe buze.

Poposind la o cărciumă, după voea dată de un *Unter ofițer* (sub locotenent) începurăm a cinsti cu *volca*. Și i-am cinstit mereu până când îi lăsarăm beți morți, căduți la pămînt.

Atunci învoicărăm pe deul protector al Poloniei și prin hórda de

cazacî, ne strecurarăm vr'o 12 inși mai îndrăsneți, care ne hotărisem a muri prin pustiuri de bună voea noastră, de cât de a muri de bună voc Țarului. Ziua stam ascunși și noaptea fugăream. — Streneroși, flămânzi, invinețiți de frig trecurăm Uralii, care semănau clădiri uriașe de ghiață, ajunserăm la granițele Poloniei, fără a pătrunde peste ele și ne răpîndirăm, prin Austria și Prusia, în lumea întregă.

Și azi când toate statele mici apăsate de cele mari, încep să-și ridice capul, ați când Polonia începe să se miște, să dea semn de viață, ca un om care-și revine din un greu leșin sau din un vis urît, am luat pana cu temeritate și-am zugrăvit fuga mea, iar puzura aceeași gândire îmi colindă prin cap :

Când va suna și pentru Polonia, ora libertății.

Ed. M. Adamski

Un răspuns din partea d-lui V. Alecsandri

Redactorul nostru, d. CorneŃiu Botez a primit următoarea scrisoare din partea d-lui Vasile Alecsandri președintele nostru.

Domnul meu,

Clima Parisului nu e inspiratoare de poezii Românești.

Am lăsat dar, musa mea, la Miresei, ea să se rătăcească în luna de pe malurile Siretului.

Dacă la întoarcerea mea, voi avea fericirea s'o mai revăd, i-oî cere favoarea de a-mi dicta vr'o poezie pentru Revista „România Literară,” până atunci însă, regret de a nu găsi nimic în portofoliul meu, care să merite publicitatea.

Primiți, domnul meu, asigurarea distinselor mele considerații.

V. Alecsandri.

Praefati^o

Și stingher în lumea largă, am luat condei^u în mână,
Din adins s'aștern în stihuri, suferința mea păgână,
Șiam mînjit, așa, hirtia, lămurind pe cât se poate,
Slove-negre, lăcrămî-albe, la un loc amestecate.

Câte-accente de simțire grămădiⁱ, afund, în ele,
Din al sufletului sbucium, din suspinurile mele,
Și un dor și-o jeale mică, le investimîntău frumos,
Alinând peste măsura rana bardului duios.

Am aflat, așa, tova^reș, de urit ades să-mă ție,
Să goncască, câte-o dată, neagra mea melancolie.
Răsipind noaptea durerii, unde voi dispere eu.
Suflet fără de ilusii, copil șceptic și ateu.

Corneliu Botez.

Cărei umăreasa

Era în zori. În ciurul agățat de tavanul odăii, pitpalaca făcea să s'auză, pe aceeași gamă, veșnicul ei cântec.

Frusinica deschise ochii. Privirile ei rătăciră leneșe, până ce se opriră pe fața asudată a bărbatului său, care, alături de ea ghemuit, dormea cu gura căscată, cu părul în neregulă; iar prin cămașa desfăcută se vedea peptul acoperit de păr.

Provenită din scuipatul ce-i alunecase din gură, o pată gălbuc, făcând străveștie feța pernei, scotea la iveală a doua ei față de un roșu aprins, c'ăi fi creșut un mare dosar cu o mare pecete în ecară roșie.

Figura ei, se strîmbă într'un așa fel, care adevere-i, că nu-i pricinua multă plăcere chipul cum își găsea adormit bărbatul.

Se ridică ușor, alunecă peste dânsul cu multă grijă, 'și vîrî picioarele în papuci și trecu înaintea oglinzii.

Își netezi părul cu minile și își acoperi capul cu un tulpau supțire și alb, *gătit*, pe cele trei margini cu mărgelile mici, albastre, prinse pe fluturi galbeni.

Căscă o dată și rotunzindu-si brațele, își îndă mînele îndărătul capului și îndoindu-si înapoi corpul, scoase peptul înainte, ridicând în două locuri pînza moale a camizonului.

O tremurătură ușoară îi secură tot corpul. Somnoroasă încă, cu ochii

umedî, cu buzele între-deschise, își surise în oglindă și asigurându-se că bărbatul tot dormea, deschise încet ușa și ieși.

Se găsea în prăvălie....

Prăvălia era destul de spațioasă. Teșgheua, pe care, înșirate soldătește, stăteau sticle pline cu băuturi diferite la culoare și gust, ținea locul de căpetenie, iar pe lângă borta teșghelii erau ținute în linie dreaptă, pitaci de aramă și monede false de argint.

Nisce scaune vechi și de brad, așezate de o parte și de alta a unei mese lungi, pe care ici colea erau cioplite nume în niște slove tăcate unele, mai nepotrivit, ca altele, compunea tot avutul prăvăliei.

Mașina de gătit, cu marele-î grătar pentru cărnați și fleici, se ridica posomorită într'un colț.

Lângă ea, pe o rogojină, ale cărei găuri, o făceau să semene unu drapel, mult încercat în război și de care aproape toate regimentele noastre au *gloria* de a fi înzestrate, dormea un ténér bărbat.

Seniul dulce al dimineții străbutea cu greu printre geamurile pe care nenumărate mușce lăsase nenumărate amintiri.

Frusinica se opri lângă el și-l privi lung.

Lică băeat în prăvălie, nu s'ar fi putut mândri cu lungimea muștășilor sale, cum s'ar fi putut mândri cu frumuseța corpului său puternic dezvoltat.

Parcă era tăiat din peatră. Așa socotea Frusinica.

Buzele ei se încrețiră din nou într'un surîs de dorință, și acoperindu-și ochii cu o mână, sprijinind pe cealaltă de șold, Frusinica avu aceeași mișcare, de dinaintea oglinzii : peptul îi eși din nou înainte același suris îi lumină fața, aceeași tremurătură îi scutură corpul.

Retrase piciorul ce îndreptase spre *Lică* și aplecându-se, 'i apucă brațul cu mâna și 'l sguidu până ce 'l deșteptă.

Amețit, cu pleoapele grele de somn, el voi să se îmbrace.

— Treci dincolo, 'i șopti Frusinica.

Privind-o cu lăcomia unui amant șiu e frica amestecată cu respect a unui servitor, *Lică* se îndreptă spre o ușă opusă acelia, care ducea în odaia stăpânului său.

— Și *Dumnealui* ? întrebă el oprindu-se.

— *Dumnealui* 'și vede de somn. *Lică* deschise ușa și intră.

Frusinica 'l urmă cu privirea, apoi întorcându-se spre ușă ce o despărțea de *Dumnealui*, asigurată repede, se duse să întâlnească pe

Lică în dosul uşei, care, încet, cu băgare de seamă fu închisă...

Peste o oră, uşile cărciumei erau deschise, focul aprins; Lică cu şortul încins, cu manecile cămăşii resfrânte până în coate, căscă leneş lângă uşe; iar Frusinica, veselă şi vioac, spăla talerele de lemn, murdare din ajun.

O tusă seacă o prevesti că Dumitrache se sculase.

Lică şi Frusinica se priviră.

— Frusino, chemă Dumitrache.

— Ce ?

— Ia vin, ia.

După ce şi şterse mâinile, Frusinica intră la Dumitrache.

În pat, culcat cu faţa în jos, Dumitrache 'i făcu semn să se apropie.

— Ia urcă-te colea, 'i şise el şi *mâna lui bătea uşor patul*.

— Ia ce ?

— Ei, la ce. şireat'o, aide urcăte.

Frusinica înţelese. Ochiul drept al lui Dumitrache clipise destul de semnificativ.

— Las e'am treabă.

— Ştiu e'ăi treabă, aide urcă-te..

— Nu, şi Frusinica se îndreptă spre uşe.

— Fă....

Dumitrache ştia să înjure şi cum nimic nu era mai convingător pentru Frusinica, de cât înjurăturile Dumnealui, ea fu nevoită să 'şi ţie făgăduiala ce făcuse înaintea altarului: *că se va supune 'n tot-d'auna bărbatului său*.

După amea-đi, cărciuma abia putea să încapă pe muşterii. Ciocniri de pahare, strigăte răguşite, lovituri de pumni în mese făceau un sgomot asurzitor, Frusinica şi Lică serveau.

Imbrăcat cu îngrijire, ras, în gură cu o ţigaretă de chihlibar cât ţeava unui pistol, cu mâinile în buzunare, cu burta înainte, cu un lanţ de aur, un amanet, care 'i rămăsese pe nimic, *un chulipir*, Dumitrache, rezemat de uşe, vorbea cu Sandu, prietenul şi vecinului lui.

Vorbeau de starea de plâns în care se găsea strada pe care locuiau. Injurau pe primar şi pe consilieri cari, înainte de alegeri, le făgăduiseră *trotal* şi cari, odată la primărie se ocupau cu prostii, *ca regularea şi îmbunătăţirea serviciului sanitar, serviciului tech-*

nic, introducerea apei în oraş, lăsându-î pe ei cetăţeni şi alegători de greutate să fie înecaţi de noroi.

— Las că 'î vedem iar, ca mâine după voturi, cu limba scoasă.

La una din mese, câţi-va muşterii măi spălaţi, doi copişti de la minister, un frânar de la gară şi două calfe de cismărie, băuseră vin negru.

— Nu măi e vin, şise frânarul.

— S'aducă, nene, şise unul dintre copişti. Şi adresându-se Frusinicî cu un glas poruncitor :

— Vin, cucoană.

— Nu măi de cât.

— *Ce numai de cât ?* Adu vin.

Vinul negru se isprăvise şi Lică, cu un borcan în mână, se scoborî în pivniţă.

— Inchide bine şurupul, mă, după ce ieşi, 'î strigă Dumitrache.

Ca un turbat, copistul strigă din nou :

— Vin, cucoană.

— S'a dus să scoată. *Cluj / Central University Library Cluj*

— *Ce să scoată ?* Adu Vin.

Lică întârşia. Frusinica se scoborî după el.

„Al dracului băiat, nene, nu se duce o dată în pivniţă, să nu rămâie acolo.“

„Trebuie să'l scoată nevasta, în tot-deauna. Parcă-o văd scoţându'l de păr.“

„Stăi, să'î veţi p'amêndei roşii.“

— *Roşii ?...*

Se supără, nenşorule, se supără foc, nevasta şi când se supără se roşeşte ca o sfeclă.

— Dar el de ce se roşeşte ?

— De ruşine ; e ruşinos altmînterî.

Nici Lică nici Frusinica nu eşeă.

— Ei lucru dracului, şise Dumitrache îngrijat, mă iartă nenc Sandule. Şi Dumitrache se duse după ei. Puţin în urmă, Lică, cu ochiul stâng învîneţit, eşea ca o furtună din pivniţă, răsturnând pe Sandu din cale şi o luă la sănătoasa prin ulicioara din faţa cârciumei.

Iar, în gura pivniței, cei din cârciumă văzură pe Dumitrache scotând de pěr afară pe *cârciumăreasa*.

Ducënd'o până la ușe 'i țise :

— *Du-te. . . . .*

De astă dată, Frusinica nu 'și putu îndeplini făgăduiala, ce făcuse înaintea altarului : *că se va supune în tot-d'a-una bărbatului său*, și nici nu era cu putință.

Dumitrache cerea prea mult : nu se mai putea duce acolo unde o trimetea.

I. Crinescu.

Nepriceput

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Sub tristeța ce 'mă apasă
Sufletul în griji aflat,
Singur, părăsit, în casă,
Eu cu mine stau la sfat.*

*Plecat pe-o masă, ca firea
De 'nvechită 'n cercul sferii,
Imi țintesc în vânt privirea
Și cad prada cugetării...*

*Cu al gândului sbor iute,
Colind timpul înapoi....
Și el fuge pe 'ntrecute
Depășind minute noi...*

*Clipele 'n strecurătoare
De vremi, se scurg rînduri, rînduri,
Eu, în veacuri viitoare,
Umplu lumile de gânduri.*

*Scormonesc nepriceputul,
Pân'la simbur, să-l pricep,
Vraû să-i afiu începutul
Și nu știu de-unde să 'ncep.*

*Căci, nepriceputul nume,
Sunt eu, 'ntrupat și viu,
Nesțiînd, ce cat pe lume
Ce sunt ađi și ce-am să fiu.*

Al. Radulescu Mariu.

Un călător

Sârmanul pribeg!... De când umblă.... Abătut, biciuit de fatalitatea cea crudă, el pribegesce mereu.

Urgisit de soarta-î fatală, persecutat de semenii săi.... secole, secole întregi, el umblă mereu.

Prin foc, prin gloanțe trecut'a, și-a pierdut părintescu-î cămin.... în ruine îi e patria sa.... făcă amici, fără călăuză, fără de ajutor, și duce greaua sa viață, chinându-se mereu.

Gârbovit de suferință, sprijinindu-se pe cărja răbdărei, el merge... merge mereu.

Multe veacuri străbătut'a, multe neamuri măndre și puternice vădit'a, unele în fașa lor, le-a vădit sfârșitu; dar el mai pribegesce el umblă mereu.

Pentru dânsu marea spumegă, cerul bubuc, în jurul său prăpăstii se deschid să-l înghită... și prin stânci ascuțite, printre talazuri uriașe, el își bătătoresce drumul său cel greu.

Din când în când își ridică ochii spre cer, ca și când ar căuta să vadă dacă steaua mântuirii îi mai licărește; însă cerul e întunecat ca și cum și Providența e nepăsătoare, nu vrea să vadă durerea lui.

El umblă... umblă mereu! Pe drum, din tufșuri îi es șerpî, fieare de tot felul rânjese la dânsu, îl mușcă, îl schingiuesc; el răbdă... și *speră*, ce speră nu scie nici el!...

Din când în când se odihnesce, își adună puteri noi — și parcă

o mână nevădută—se îndură de dânsu și îi dă iarăși puteri ca să poată suferi lunga și anevoeasa lui cale.

Și bietul călător își ridică mâinile, suspinând : „Oare mult timp încă ceru'mî nu va fi senin și soarele dreptăței nu va luci pentru mine ?

Plânge, se vaită... prin plâns, par'că îi se ușurează gândul îngreuiat de dureri, el umblă mereu.....

Printre trăsnetele ce sgudue universul, răsună jăluirea călătorului și în spațiul cel nemărginit, răsună ecoul adânc mișcat, ce parcă dice : *Cine scie ! cine scie !*

Sigmand Mayer.

Femeie....

Sta! cu mine! Al tău zîmbet, dăruiesce-mi-l o clipă...
Nu mă mai lăsa în prada amintirilor de ieri,
Căci prin tine numai, norul de năcazurî se risipă
Și 'n surisul tău, copilă, astă-zi mai găsește plăceri...

Nu te du... Rămâi cu mine! Chipu-ți gingaș, de fecioară
Ca o faclă, luminează noaptea vieții mele triste....
De mi-ai spune-o vorbă dulce mi-aș uita de-orî-ce povoaară
Și durere'n al meu suflet n'ar putea să mă existe...

O! Dar, fața ta rămîne marmoră nesimțitoare....
A mea rugă nu pătrunde inima-ți ne 'ndurătoare!
Sub răceala ta cea crudă, sfărâmat, mă simt, că sânger...

Ce orbire și minciună! Nici o dată să nu creadă
Ochiî tăi, în frumuseța saî 'n blîndeța, ce-o să vadă...
Lîniscit ved o femeie.... și nebun vedeam un înger!....

Ioan Livescu.

MEDICINA LITERARĂ

PARUL ALB

AL

MARIEI ANTOANETA

Doctorul Felix Bremont a publicat în privința *caniții* și a influenței sistemului nervos asupra producției părului alb, un studiu care nu va fi fără interes pentru cititori noștri.

Iată ce ne spune în ziarul *Le Praticien*.

Cu ocasiunea aniversării morții Mariei Antoaneta, slujbe comemorative au fost celebrate de clerul de la Madelena.

Pe când preoții acestei biserici, cari se hrănesc din bugetul republicei — plângaă, după molitvelnic, de nenorocirele soției lui Ludovic XVI, și tot de o dată, de sigur, de nenorocirea fostului preot al capelii expiatoare, trimis de către guvern să se repauseze, cugetam la părul alb al principesei austriace, a cărei condamnare este, după „Bouillet, cu aprobarea „Episcopului din Paris“, rușinea revoluției franceze

Legenda pretinde că, casnele făcute Mariei Antoaneta, pe timpul captivității sale, a albit părul său în câte-va zile. Aceasta nu este de loc părerea unui învățat englez, Piesse, autorul unei cărți foarte stimată asupra mirosurilor și a cosmeticurilor. Bremont estrage din acest uvragiu cea ce urmează :

„S'a discutat adesea cestiunea de a se sci, dacă părul este expus a 'și schimba într'un mod subit culoarea. Doctorul Davy a răspuns într'un mod negativ, într'o lucrare citită în 1861, la Manchester, în sinul „Britisk medical Association.“ Opiniunea generală se pronunță cu dinadinsul pentru afirmativ. Mai mulți naturaliști și fiziologiști conchid în acelaș mod. Ei citează exemple de persoane, al căroră păr a devenit alb sau cărunt sub influența emoțiunelor violente, precum durerea, spaima, etc. Haller relatează opt cazuri de asemenea schimbări observate de autori; dar tot ce el însuși pôte să admită, este că această schimbare poate să se producă cu încetul, sub influența unei sănătăți sdruncinate. Maria Autoaneta a fost citată de partisansii opiniunii publice ca un exemplu înspăimântător și autentic; dar, când l'examinează cine-va de aproape acest caz, intră în categoria admisă de Haller.

„In timpul închisorei ce 'i impusese Jacobini, regina nu avusese cosmeticurile cu cari era obișnuită să 'și vopsească în negru părul său cărunt, și istoricii povestind esecuția sa, repetă că părul său trecu din negru în cărunt, din cauza torturilor morale ce încercase nefericita femeie.“

Autorul englez conchide :

„Dacă ar fi fost posibil ca o emoțiune morală, spaimă sau mâhnire să 'i cărunțească părul, de sigur, că această schimbare ar fi fost semnalată înaintea epocii în care familia regală fu arestată, căutând să plece din Franța. Dacă o asemenea metamorfosă este admisibilă, nu am vedea-o noi, producându-se la militari angajați în expediții teribile în mijlocul pericolelor și spaimelor resboiului!“

Sunt silit să cer ertare despre comparație abonațiilor „Universului,“ dar sunt silit să declar, că exista în istoria eșafodului din Franța un fapt de decolorație capilară, pe nedrept atribuit influenților moral, analog cu acela al ficei împăratului Austriei.

Eată istorisirea : Orsini, în momentul arestărei sale, după atentatul de la operă, în Ianuarie 1858, avea cel mai frumos păr negru ce poate să existe; când fu condus la supliciu, la 13 Martie, în acelaș an, bucele abundente ale părului său de abanos deveniră cărunte. Amici săi -- ca și reginele, asasinii împăraților au și dânși amici, — atribuiră această schimbare emoțiunilor; în realitate, această transformația era datorită nu mai acestui fapt : Orsini, în închisoare, fusese silit să neglijeze toaleta sa. Ne având lichidul cu care se servea de

obiceiū pentru a 'și vāpsi părul negru, el se arată cu dēnsul așa precum se afla, adică cārunt.

* * *

Din ceea-ce precede nu trebuie să conchidem, că toți învęțații neg într'un mod absolut influența emoțiunelor morale asupra decolorații părului. Moleschott, în Germania, și în Franța profesorul Charcot, aū insistat asupra posibilităței afecțiunei patologice numită *Canitię repede*.

Canitięa, care se numesce, „*albinisme*“ când ea există chiar de la nascere, și care ia epitalul de *senilă* când vine iute în mod natural cu progresele etāței, sunt înțelese, în limba medicală, despre decolorația parțială sau generală al *sistemului pilos*. Cea dintāiū este destul de rară. Thomas Bartholin, Bidlinus, Schench, Lagneau și alți observatori aū relatat cu toate acestea câte-va cazuri de albinisme. Cea de a doua este una din atribuțiunile naturale ale bătrîneței. Epoca venirii sale este foarte variabilă, după indiviđi; dar mai cūrând sau mai tārziū nininea nu scapă.

Cāt despre canitięa repede, ea poate să se producă în orī-ce etate datorită unei infinități de cauze morale. Cetitori vor aprecia după exemplele urmātoare, pe care Bremont le a împrumutat de la autori cari aū scris asupra acestei materii, dar a cārora autenticitate nu o garantează.

Un spaniol fu atāt de tare înspāimāntat, aflānd că este condamnat la moarte, în cāt părul său albi într'o noapte (Borellus).

Un gentilom din Languedoc vęđu părul său că albesce în câte-va ore, după o sentință analogă (Hermeman).

Mustața luț Enric III de Navara 'și schimbă culoarea în urma edictului de Nemours, favorabilă ligei (Lagneau).

Un prizonier începu să cārunțească în timpul înfățișārei sale înaintea consiliului de rēsboiū (Parry).

Ludovic Sforza albi cu desāvārșire în noaptea după învingerea sa, în campania ce avu în contra lui Ludovic XII (Moleschott).

Un vānātor de vulturī din Sardinia, scāpānd ca prin minune de la o moarte aproape sigură, fu isbit în câte-va momente de canitię (Descuret).

La toate aceste exemple, Bremont adaogă și el unul a cārēi absolută exactitate o certifică.

Iată acest caz :

După crima de la 2 Decembre, republicani din Var seculându-se în mase pentru a apăra Constituția violată, armata lui Bonaparte terorisează acest departament prin nisele împușcări sumare. Un insurgent, așa se numeau atunci soldații cari apărau dreptul, reușind a se sustrage de urmărirea la care era expus, deveni necunoscut în intervalul unei nopți. De cu seară până dimineață, barba și părul său deveniră cu desăvârșire albe.

Din toate aceste fapte, doctorul ^{*}Julés ^{*}Worms trage concluzia următoare :

Dacă proba realității canțiției nu este făcută prin exemplele citate, ori-ce fel de îndoială trebuie să cadă în prezența unui argument fiziologic foarte simplu. Cunoscând : 1, influența sistemului nervos asupra secrețiilor glandelor și 2, relațiunea glandelor sebacee și colorația părului : turburarea nervoasă oprește această secrețiune de grăsime, și colorația părului ; găsește analogii numeroase în istoria patologiei. Canțiția repede, subită chiar, produsă printr'o vie impresiune morală există, dar în stare de „*vulnitate morbidă*”.

Doctorul, Felix Bremont termină ast-fel :

Nu aș îndrăzni să fiu așa de afirmativ în materie de teorie. Mă mărginesc numai a declara, canțiția repede, că există ; cât despre mecanismul producțiunii sale însă, mărturisesc umilit, că îmi este cu desăvârșire necunoscut.

Această sinceritate va fi, ne place a spera, după placul cititorilor cari nu văd realizarea idealului lor științific în dialogul lui Moliere :

— *Pentru ce oare opium adoarme ?*

— *Pentru că se află în el o virtute dormitivă.*

Dr. Chabudianu.

P'acelaş drum....

P'acelaş drum colindă Luna
Şi tot ca 'n nopţile acele
Răsar pe Cer acelea-şi stele
Tremurătoare 'n tot-de-una.

Ş'acum Luceafărul luceşte
Cu-aceiaşi rază pătimaşă
Ear Ursa, dragosteii vrăşmaşă,
Tot aşa scarbădă priveşce!...

Dar noaptea morţii te-a înghiţit!
Bine-ar fi fost să nu mi-ajungă
Un Dumnezeu cu gene lungi
Cu chip din marmură cioplit!

Şi când de dor, înflăcărat,
Am plâns cu de nespūsă jale,
A vieţii solitară cale
Să-mi lumineţi te-ai arătat,

O clipă doar, ş'ai dispărut,
Cum pică steaua şi se stânge;
Şi plânge inima mea, plânge....
Pe unde eşti? Ce te-ai făcut?

Dem. Constantinescu.

CRONICA

Una din științele, care se desvoltă și se ramifică la noi, din ce în ce, e de sigur *Medicina*. Și cum ar fi alt-fel, când pentru frumoasa ei cauză, vedem luptând celebrități Romînesce, ca dr. Asachi, Babeș, capacități necontestate ca dr. Calenderu, Stoicescu etc. urmați de o pleiadă de medici distinși, între cari e de remarcat și d-rul Chalenderu, al cărui merit e îndoit, prin scoaterea „*Progresului Medical Român*“ revistă hebdomadară, redactată de d-sa aproape de *unspredece ani* încoace, cu dorul și voința de a respîndi și cu condeiful, această știință adîncă și vastă în diversele ei ramificațiuni.

Și truda nu i-a fost degeaba. Ați „*Progresul Medical Român*“ e una din cele mai folositoare și prețioase reviste științifice și în medicină, *unica*, care să fi contribuit mai mult pentru propășirea ei.

Cu concursul unor învățați, ca *Babeș*, care face în revistă niște profunde și minuțioase cercetări bacteriologice asupra *proccelor septicice la copii*, clinicianul *Nothnagel*, d-rul fiziologist *Grigorescu*, dr. *Râmnicănu*, dr. *Petrescu* care dă un raport asupra *boalei de ochi în armată* după datele științei moderne, cele mai precise și noi, dr. *Negrescu* care studiază amănunt *mersul variclei în țară*, în sfîrșit d-rul de divizie *Șerbănescu* care publică raportul său semnat *de cum ar trebui să fie alcătuit serviciul sanitar al armatei și alții*, fac ca revista redactată actualmente de d. Chabudeanu și S. Ștefănescu să se aple pe masa fie-cărui medic și fie-cărui diliginte student, aplicat uneia din acestei ramuri, reprezentată prin câte cineva.

Noi le uducem laudele și mulțumirile noastre, a asigurându-î, că toată lumea cultă de ați, recunoaște pe deplin, valoarea atît a meritoasei reviste cât și a meritosului său fondator.

Corbo.

DECEPTIE

Drumul 'ți-era necunoscut. Cu toate acestea, vrei să mergi pe el, ca să ajungi la capătul, de unde sunete robitoare veneau pe aripa imaginații tale.

Și-ai plecat în zorile unei zile senine, căci să nu te rătăcești pe un drum, de tine ne mai umblat.

Soarele lumina dulce calea de mulți deja bătătorită, dreaptă pentru ei, atât de cotită pentru tine.

Ai mers. Nu te-ai uitat de cât înainte, în dorința lacomă de a ajunge cât mai curînd acolo, cu sufletul alături cu privirea.

Și nu vedeai pe accia, care mergea pe lângă tine, urmînd, poate, acelaș drum.

Te priveau cu uimire, căci le păreai ca o nălucă gingașă și înaltă, care s'ar arăta întrupată unei minți bolnave.

Cum nu s'au întrebat cine ești? de unde vii? unde te duci?

Ai mers și încă mult. Ademenitoarele sunete îți loveau auzul tot mai distincte, mai îmbătătoare.

În calea ta te-au chemat cu numirile cele mai dulci și n'ai... auzit....

Te-aŭ privit cu ochi galeși și rugători și nu i-aŭ... vădut.
Ți-aŭ întins și mâinile ferbinți și mâini reci, nu le-aŭ...
simțit.

Te-aŭ vădut ostenită și însetată, ți-aŭ întins un palmar
răcoritor... n'aŭ gustat.

Și cum puteai face alt-fel?

Toate simțurile, tot ce constituie ființa ta psihică, erau
grămadite de mult *acolo*, deci nu-ți puteai nici auzi, nici
vedea, nici simți numai cu ființa ta materială.

Tare de departe trebuie să vină accentele, care te-aŭ
atras, de nu le mai ajungi.

Dar încă mergi... nu mai auzi nimic... mirarea te cu-
prinde.... Ascultă!

Ba da, se mai aude ceva, ceva care se depărtează, care
parcă fuge de tine, cu fie ce pas într'acolo îndreptat, ceva
care se perde... vag și neînțeles.

'Ți-e frică! De ce?

*Tremuri, când te gândești, că truda 'ți-ar fi zadarnică,
și te înspăimântă la ideea de a te întoarce, fără a fi a-
juns acolo.*

Maria Rădulescu.

Rămii

*Rămii, Rămii cu bine,
Destul am suferit,
Uitându-te pe tine,
Uita-voi c'am iubit*

Iubită și curtată,
In sferile ți semine,
Trăesce cum îți place,
Rămii, rămii cu bine.

Căci firea ta de pcatră
S'o mișc, n'am isbutit,
Sătul sunt de-așa vieată
Destul am suferit.

Deci, nu se va mai frânge
Nici peptu-mi de suspine,
Și m'o uita durerea,
Uitându-te pe tine.

Uita-voi fericirea,
Spre care-am fost țintit,
Ea n'a fost pentru mine,
Uita-voi c'am iubit.

*Uita-voi c'am iubit,
Uitându-te pe tine
Destul am suferit,
Rămii, rămii cu bine,*

Em. C. Severini.

Secțiunea Matematicilor

CALCULUL CĂDERII PAȘCILOR

Se știe, că învierea lui Crist a avut loc în Duminică imediată după pascele Ebreilor.

Ebreii serbează pascele la 14 ale lunii lor dintîi, numita *Nisan*, și cum ei au un calendar lunar, această luna este ast-fel potrivită în fie care an, că 14 ale ei, adică pascele, cade tocmai în lună plină de la echinoxul de primăvară, sau în prima lună plină ce urmează după acest echinox, cînd în echinox chiar, nu este luna plină.

De aicea s'ar putea ușor stabili, că Crist a înviat în prima Duminică după luna plină din echinox, sau în prima Duminică după prima lună ce urmează după echinox.

Primii Creștini, pentru a păstra și mai fidelă amintirea învierii Mîntuitorului, au voit să păstreze și acest fapt la serbarea pascelui și aceasta chiar s'a confirmat dogmatic de Consiliul egumenic de la Nicea, ce au loc în anul 325 d. Crist.

Acest consiliu, regulînd între altele, și sărbătoarea pascelui, a decis ca luna plină de la echinoxul de primăvară sau prima luna plină ce va urma după echinox cînd în echinox nu ar fi luna plină, să fie luna *Pascală*, și prima duminică ce va urma după această lună pascală să fie Pascele. Sărbătorile apoi, ca Înălțara, Pogorîrea St. Spirit și altele, cari prin natura lor stau în legătură intimă cu pascele, St. Părinți au decis, ca fie care din ele, să se serbeze după un număr determinat de zile socotite de la Pasca p. c.: Înălțarea după 40 de zile, Pogorîrea St. Spirit după 50 etc ¹⁾

Pașcele ast-fel stabilit, depinzînd de fazele lunii, o el nu corespunde în fie care an, la aceeași zi fixă a unei luni anumite, căci un an n'are un număr întreg de lunațiuni (revoluțiuni lunare), de unde rezultă că dacă într'un an luna pascală ar fi într'o zi oare care, anul ur-

1). Iată textul, decisiunea Consiliului asupra sărbătorii pascelui, de care o extragem din „Compendium“ lui „Christian Volf“ (Edit. IIa anul 1758 pag. 202 „Festum Paschatis ea die dominica celebrari debet. quae pleni lunium ab aequinoctio verno primum sequitur. Quod si igitur pleni lunium paschale in diem „dominicum incidat, Pascha octiduo post celebratur.“

mător, ea n'ar mai fi tot în aceeași zi, și cum se mută luna pascală, trebuie să se mute și pașcele ca fiind legat de ea.

Afară de aceasta și faptul că pașcele trebuie să cadă neapărat Duminică, încă este o cauză care ar face, Pașcele să-și schimbe data de la un an la altul, căci un an n'are un număr exact de săptămîni.

Cu acest mod, pașcele și serbătorile, legate de dînsul, mutîndu-se de la un la altul, se ȳc, de aceea, *serbători mobile*, pe cînd celelalte serbindu-se în fie care an se ȳc *serbători fixe*.

Și vedem, că cestiunea serbătorilor mobile este de a sci cînd cade pașcele.

Determinarea prin calcul a cãderei pascelui, față cu decisiunea Consiliului de la Nicea, devine o cestiune curat astronomică și încă nu ușoară, mai ales pe timpul consiliului de la Nicea, cînd datele astronomice erau așa de înapoate. Decî, spre a nu supune totul observațiilor factice în fie care an, cea ce ar fi putut conduce adesa la confuziuni, Consiliul trebui să arate și calcule, trebuincioase ca s'ajungă să pue Pașcele, conform principiului stabilit, în orî ce an direct și neatînat de orî observațiune.

Nu trebuie uitat că Consiliul de la Nicea era o adunare emina-mente savantă e St. Părinți din acel Consiliu erau tot somitați sciifice ale timpului, așa că nu s'au simțit neputincioși față cu greutatea problemei ce-și propuneau și pe care au și rezolvat-o cum nici că se putea pretinde mai bine de la acele timpuri.

* * *

Iată cum precedară St. Părinți pentru aceasta: Pașcele legat de luna pascală, luna pascală de echinox, trebuiă decî să determine mai întîi echinoxul, apoi mersul fazelor lunei într'un an sau cel puțin pe timpul echinoxului și în fine, pentru că Pașcele nu poate fi de cât Duminică, mai trebuiă să determine și în ce zi a săptămînei cade luna pascală, pentru ca ast-fel să se știe a cãtea zi va fi Duminica imediată, adică Pașcele.

Ast-fel St. Părinți începură cu a determina echinoxul pe acel an, și-l găsiră la 21 Marte al Calendarulni Iulian, cel mai bun calendar pe atuncia și, pe care 'l aleseră cu această ocașiune, calendar și al lumii creșcine. Cređură însă că acest calendar e perfect, că echinoxul nu se va mai schimba, decî, pe viitor de la 21 Marte, luă ast-fel această zi ca dată fixă a echinoxului și nu prevēđură nimic ca să se

facă vr'o îndreptare în cas când s'ar constata vre o întârziere sau anticipare a echinoxului față su 21 Marte.

Trecând apoi la determinarea mersului fazelor lunei, St. Părinți chidzuiră, că cunoscând etatea lunii ¹⁾ la începutul unui an, pe care o numiră *Epacta* a acelui an, ei ar putea să deterrine cu ajutorul ei, luna pascelui și pentru a simplifica de o cam dat' cestiunea, presupuseră o lunațiune de $29 \frac{1}{2}$ zile, iar anul de 365 zile.

Ei calculară că ast-fel luna pentru o face 12 lunațiuni, adică revoluțiuni complete, ar întrebuița — $29 \frac{1}{2}$ zile, adică 354 zile, și, așa, o fază care ar fi la începutul unui an, după 354 zile, se va reproduce, și până la stârșitul anului (de la 364 la 365) mai trebuind 11 zile, luna ar începe anul următor, cu o fază mai veche cu 11 zile. Supozind dar, luna nouă, la începutul unui an, adică la etatea zero, anul următor ar începe deci cu luna veche de 11 zile, anul al treilea cu luna veche de $11 - 11 = 22$ zile; anul al patrulea cu luna veche de $22 - 11 = 33$ zile, sau pentru că $29 \frac{1}{2}$ zile completează o lunațiune, St. Părinți spre a opera cu numere întregi, luară 30 în loc de $29 \frac{1}{2}$, și scăzând ast-fel, 30 din 33, obținură o fază veche de 3 zile pe anul al patrulea: apoi de 14 pe al cincilea etc.

Ast-fel. începând cu zero și adăogând mereu câte 11, și când suma ar trece peste 30, scăzându-se 30, St. Părinți ar fi format în tablou cu care, cunoscând un an, care să înceapă cu o lună nouă, ar fi putut deduce cu dînsul epacta, adică etatea lunii, la începutul anilor următori.

Un așa tablou însă, nu putea fi prelungit la infinit, mai întii ca incomod și apoi cea ce este mai important, el fiind întemeiat pe o întreită suposițiune *falșă* (lunațiunea de $29 \frac{1}{2}$ zile, sau 29,5 pe când de ea este în realitate, de 29,530588, adică ceva mai mare, anul de 365 zile, pe când el este de 365,242217, și în fine, în formarea însăși a tabloului, luind 30 în loc pe $29 \frac{1}{2}$) pe care și ei de falșă o știaū, cu toate că nu puteau să-și dea o seamă precisă de valoarea exactă a fie-cărei erori, acel tablou, pentru un număr mai depărtatde ani, ar fi devenit absolut neesact.

* * *

Prin etatea lunii se înțelege numărul zilelor câte au trecut de la începutu lunii noui.

Aice, St. Părinți urmând exemplul lui Eusebiu din Cesarea, care, deja, de mai înainte întrebuița ciclul lui Meton în calculul fazelor lunei, adoptară acest ciclu, sub numele de *Ciclu Lunar*. Iată ce este acest ciclu și schiță, istorică a lui. Un oracol prescrisese Grecilor vechi de a serba oare-care sărbători în aceleași zile anumite ale anului, când ar avea și aceleași faze ale lunii.

Pentru că aceasta nu putea avea loc în toți anii, trebuiau deci Grecii să'acagă numai acei anii, cari îndeplineau condițiunea pusă de oracol. Aceasta le venea lor, foarte greu, să o știe de mai înainte; trebuiau deci Grecii să supună totul observațiunei imediate și de aici resulta o mulțime de neurcături, care amărau tare rău pe Greci.

De aceea învățații Greci se puseră să caute un raport simplu care să le permită de a coordona anul școlar cu fazele lunii.

Meton la anul 433 a. chr. la jocurile Olimpice, arată Grecilor soluțiunea acestei probleme, spunând, că din 19 în 19 ani fazele lunii revine în aceeași ordine, la aceleași zile ale anului. Această perioadă de 19 ani s'a numit *Ciclu* lui Meton și apoi *Ciclu lunar*.

Descoperirea lui Meton, a produs un adevărat entusiasm între Greci și între alte multe onoruri ce-i decretară, fu și aceea, ca să se înscrie acest Ciclu pe monumentele publice cu litere aur.

De aici, decurge și numirea de *număr de aur* ce se dă numărului de ordin, care reprezintă al cîtelea este un an în *Ciclu Lunar*, pe care numire o păstrară și St. Părinți.

În numărul viitor, vom arată și ce fel aș procedat în adoptarea lui.

Ioan Otescu.

O Istorie a dreptului Român

De curând a apărut o lucrare a D-ului D. R. Ștefănescu intitulată: *Istoria Dreptului român, studiu cronologic*.

Până acum nu cunoaștem de cât nici încercări de alcătuirea unei istorii a dreptului român, abia vr'o două, trei, mai toate incomplete și răslățite prin reviste ca studiu său servind de introduceri la comentariile de drept.

Aparițiunea scrierei menționate cu *tesă speciulă* și în scopul de a ne da o istorie a dreptului pe baze sigure, cronologice, ne-a umplut de bucurie.

Am cetit lucrarea din *scoarță în scoarță*, și îndeplină cunoștință și fără o tendință reuțăcioasă, voi cauta, în puține cuvinte, s'o analizez.

De la început însă trebuie să spun că, nu pot concepe și înțelege o istorie a dreptului, mai ales român, în formă cronologică *simplă*,

Dreptul, după părerea D-ului Ștefănescu și a tuturor, fiind știința care determină și regulează raporturile ce nasc și se produc în societate, istoria dreptului, prin analogie, este chiar studiul acestor raporturi și al regulamentării lor, începând de la o epoca și sfârșind la altă în ordinea curgerii timpului.

Așia dar, istoria dreptului nu poate fi numai o înșirare, de date ci o expunere, măcar sumară, a raporturilor existente într'o societate la un timp dat și arătarea pe scurt a chipului cum s'a înțeles a regula dreptul *cutumier*, *poruncile domnesci*, și *legile ordinare* în diferitele perioade, cari compun istoria dreptului la noi.

Ce ar fi, spre pildă, o istorie a dreptului *roman*, care s-ar mărgini numai în enumerarea tuturilor *plebiscitelor*, *senaturilor-consulle* și *constituțiilor imperiale*, fără determinarea obiectului lor și a necesităților ce le-au prilegit?...

În adevăr cronologia este un element prea necesar al istoriei, este sufletul ei, una fără alta însă, nu pot trăi și nu se pot pricepe. Strângă-se mai întâi tot materialul, totalitatea de fapte și isoare cari înlesnesc compunerea unei istorii, întrupă-se apoi, după un plan metodic, întregul ei, căci atunci vom fi siguri de o lucrare completă și cugetată, iar cronologia va reeși de la sine și nu cu multă greutate.

Cronologia e veriga care unesce lanțurile desfăcute ale istoriei, adunați părțile diverse ale istoriei mai întâi, și când totul va fi la un loc, uniți prin date neîndoelnice prin o cronologie fundată, întregul lanț istoric, într'unul singur și nedesfăcut.

Așa înțelegem noi o istorie a dreptului.

O istorie a dreptului român o recunoaște chiar d-nu Ștefănescu, ar fi de un mare folos, în chiar dovedirea latinității poporului român.

Studiul D-lui Ștefănescu, neglijează tocmai această parte.

D-sa afirmă că coloniile aduse de Trajan la 106, au păstrat legile și instituțiile patriei nime pentru reguirea raporturilor din viața privată, chiar după retragerea legiunelor; fără a căuta să dovedească prin numeroasele probe ce se pot invoca veracitatea acestei aserțiunii.

O nomenclatură întrégă, pastrată, din vechea organizațiune română, putea fi citată. De ex. *lege (lex) județ (judicium) judeca (judicare)* etc. ¹⁾.

La pag. 11, Dl. Ștefănescu dice că codificațiunea lui Alexandru cel Bun „*Culegeri de obiceiuri ale țerei*“ ar fi fost redigată în limba română, cea-ce e greu de admis, urme de limbă românească scrișă apărând mult mai târziu.

Despre codificațiunile lui Ipsilante, Calimah și Caragea se amintesc numai în treacăt.

Asupra acestei părți a istoriei dreptului se putea face un studiu

1). Ar. Densusianu. Istoria limbii și literaturii române. Iași 1885 pg. 61, 62, 63, și 216.

destul de întins și dezvoltat, fiind vorba de nisele legi positive, strâns legate cu felul societății moravurilor și intereselor de atunci.

Codificările naționale, ale lui Ipsilant, Calimah și Caragea ne indică un progres apreciabil în legislația română. Tocmai de aceea, era necesar ca D-l. Ștefănescu să insiste mai mult și mai bine în această parte, pentru a pune în evidență pasul gigantic, ce facea țerile române prin posesiunea unor legiuiri potrivite cu starea lor d'atunci.

În perioada treia, perioada dreptului contemporan, găsim aceeași îngustime de expunere, deși e perioada cea mai importantă sub toate privințele.

Aci autorul avea la dispozițiune destule mijloace pentru a prezenta un studiu mai detaliat asupra codicelor actuale și-a întregii legislațiuni.

Oare cum codicile civile, procedura civilă etc. și-au istoricul lor, și ne mirăm cum D-l. Ștefănescu le trece cu vederea, ca și cum ar fi producțiuni *spontanee*. Cu aceste betesuguri, lucrarea D-lui Ștefănescu e fără valoare și fără aplicațiune.

Observ la D-sea o teamă de a spune ceva mai mult, peste cadrul unui studiu cronologic. Această teamă, această sărăcie de cunoștințe dovedesc că D-l Ștefănescu nu era pregătit pentru un așa studiu.

Lipsită de orice caracter științific, fără legătură în sine, fără formă în afară, scrierea ce ne-a preocupat, ți dă imagina unui schelet desarticulat.-- De aici învățământul: *ântel studiază și afoi scrie; cea de a doua trebuie să urmeze celei d'ântei.*

Ordinea contrarie produce o frascologie goală.

C. A. P.